

POSTANOWIENIE

Dnia 20 sierpnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar

w sprawie z powództwa M. S.

przeciwko G. w W.

o ustalenie nieważności wypowiedzenia warunków pracy, ewentualnie o

przywrócenie dotychczasowych warunków pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Spółecznych w dniu 20 sierpnia 2019 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego w W.

z dnia 12 kwietnia 2018 r., sygn. akt XXI Pa (...)

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 12 kwietnia 2018 r., XXI Pa (...), Sąd Okręgowy w W. oddalił apelację powoda M. S. od wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 25 stycznia 2017 r. w sprawie przeciwko G. w W. o ustalenie nieważności wypowiedzenia warunków pracy, ewentualnie o przywrócenie dotychczasowych warunków pracy. Sąd drugiej instancji podzielił ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego jak i ich ocenę prawną, uznając, że wypowiedzenie zmieniające warunki pracy, które powód otrzymał w dniu 25 sierpnia 2016 r. nie naruszało obowiązujących przepisów, w tym także art. 42 § 2 k.p. W ocenie Sądu Okręgowego nieuprawnione są twierdzenia powoda jakoby brak jednostronnego wskazania przez pracodawcę w wypowiedzeniu konkretnego, trzeciego dnia tygodnia, w którym powód miałby świadczyć pracę w lokalu pracodawcy skutkować

winno uznaniem, że wypowiedzenie nie spełnia wymogu zaproponowania nowych warunków pracy. Pozwany jednoznacznie wskazał w wypowiedzeniu, że po upływie okresu wypowiedzenia czas pracy świadczony będzie minimum trzy dni w tygodniu, w ramach ustalonego pomiędzy pracodawcą i pracownikiem indywidualnego czasu pracy. Wypowiedzenie zmieniające w swej istocie dotyczyło więc tych warunków pracy, zgodnie z którymi powód do czasu wręczenia wypowiedzenia przez trzy dni w tygodniu świadczył pracę na rzecz pozwanego poza jego lokalem. Ponadto Sąd drugiej instancji uznał, wbrew twierdzeniom powoda, że norma wynikająca z art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 2115 ze zm.) stanowi obowiązek stron stosunku pracy ustalenia świadczenia pracy w określonej minimalnej ilości godzin etatu na jakim jest zatrudniony w zakładzie pracy radca prawny. Nie ma zatem na celu „ochrony” interesu radcy prawnego zatrudnionego na podstawie umowy o pracę rozumianego jako gwarant wykonywania swojego zawodu na rzecz innych podmiotów. Tego rodzaju uprawnienie wynika bowiem z art. 6 i 17 ustawy o radcach prawnych. Przewidziana swoboda w zakresie wykonywania zawodu oznacza natomiast, że pracodawca nie może pozbawić radcy prawnego możliwości zatrudniania się (czy to na podstawie stosunku pracowniczego czy też stosunku cywilnoprawnego) na rzecz innych podmiotów. Prawo radcy prawnego do zatrudnienia jednocześnie w więcej niż jednej jednostce organizacyjnej i w wymiarze przekraczającym jeden etat, czy świadczenia zawodu w każdy inny sposób przewidziany w ustawie, nie oznacza jednak wyłączenia możliwości kształtowania przez pracodawcę stosunku pracowniczego w granicach prawa i w sposób zgodny z jego potrzebami. Tak ustalone warunki zatrudnienia są dla stron stosunku pracy wiążące, a ich istotna zmiana, w tym w zakresie rozkładu czasu pracy, wymaga wypowiedzenia warunków pracy, zgodnie z art. 42 § 1 k.p.

W skardze kasacyjnej od tego wyroku, zaskarżając go w całości, powód zarzucił naruszenie prawa materialnego – art. 18 ust. 2 ustawy o radcach prawnych w związku z ust. 1 tego artykułu i art. 42 § 2 k.p. poprzez błędną wykładnię i przyjęcie, że treść stosunku pracy radcy prawnego w zakresie czasu pracy w lokalu pracodawcy może być kształtowana przez pracodawcę w drodze wypowiedzenia warunków pracy i płacy. W ocenie skarżącego prawidłowa wykładnia art. 18 ust. 2

ustawy o radcach prawnych, z uwzględnieniem regulacji ust. 1 tego artykułu i art. 5 k.p. prowadzi do wniosku, że stosunek pracy radcy prawnego w zakresie obowiązku świadczenia pracy w lokalu pracodawcy ukształtowany jest przepisem prawa, a w konsekwencji, że ten element treści stosunku pracy nie podlega kształtowaniu w drodze wypowiedzenia warunków pracy i płacy. Zarzucił także naruszenie art. 5 k.p. w związku z art. 18 ust. 1 i ust. 2 ustawy o radcach prawnych poprzez jego niezastosowanie w sprawie; art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 18 ust. 1 i ust. 2 ustawy o radcach prawnych oraz art. 5, art. 42 § 2 i art. 300 k.p. poprzez jego niezastosowanie w sprawie. Zarzucił nadto naruszenie art. 42 § 2 k.p. w związku z art. 300 k.p., art. 58 § 1 k.c. i art. 18 ust. 1 i 2 ustawy o radcach prawnych poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że wypowiedzenie warunków pracy i płacy, ustalające warunki pracy lub płacy w sposób sprzeczny z określonymi w przepisach prawa nie jest nieważne z mocy prawa, prawidłowa bowiem wykładnia tego przepisu prowadzi do wniosku, że jednostronna czynność prawna wypowiedzenia warunków pracy i płacy, ustalająca te warunki w sposób mniej korzystny dla pracownika od określonych przepisami prawa jest dotknięta nieważnością z mocy art. 58 § 1 k.c., art. 18 ust. 2 ustawy o radcach prawnych w związku z ust. 1 tego artykułu, art. 5, art. 42 § 2 i art. 300 k.p. oraz art. 58 § 1 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie, będące następstwem błędnej wykładni i ustalenie, że wypowiedzenie warunków pracy i płacy dokonane powodowi przez pozwanego było ważne oraz art. 42 § 2 k.p. w związku z art. 18 ust. 1 i 2 ustawy o radcach prawnych w związku z art. 5 i art. 300 k.p. oraz art. 58 § 1 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie, będące następstwem błędnej wykładni i nie ustalenie, że wypowiedzenie warunków pracy i płacy dokonane powodowi przez pozwanego było ważne. Powód wskazał, że na wypadek uznania, iż podstawy te nie są uzasadnione – a wypowiedzenie powodowi warunków pracy i płacy było ważne, a jedynie może być kwestionowane przez powoda w drodze odwołania od wypowiedzenia, powołuje dalsze podstawy skargi kasacyjnej, odnoszące się do formalnej wadliwości oświadczenia pozwanego o wypowiedzeniu powodowi warunków pracy i płacy: art. 42 § 2 k.p. poprzez błędną wykładnię i przyjęcie, że oświadczenie pracodawcy składane na podstawie tego przepisu może nie określać nowych (proponowanych) warunków pracy lub płacy, art. 42 § 2 k.p. poprzez

błędne zastosowanie, będące następstwem błędnej wykładni i ustalenie, że wypowiedzenie warunków pracy i płacy było zgodne z prawem, a w konsekwencji skuteczne oraz art. 45 § 1 k.p. w związku z art. 18 ust. 1 i ust. 2 ustawy o radcach prawnych oraz art. 42 § 2 k.p. poprzez jego niezastosowanie w sprawie, podczas gdy norma z art. 45 § 1 k.p. znajduje w sprawie zastosowanie.

W oparciu o te zarzuty, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku jak i poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego oraz orzeczenie co do istoty sprawy poprzez uwzględnienie powództwa w całości wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania za obie instancje oraz kosztach postępowania kasacyjnego.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, a w przypadku uznania, że nie zachodzi wyżej wskazana przesłanka przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, powód wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego. W przypadku uznania, że nie zachodzi żadna z wyżej wskazanych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, powód wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Zdaniem powoda orzekające w sprawie Sądy obu instancji nie sprostaly wymaganiu dokonania prawidłowej wykładni art. 18 ust. 1 i 2 ustawy o radcach prawnych oraz nie skorzystały z wykładni dokonanej przez Sąd Najwyższy, tak więc z powyższych względów skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Ponadto zdaniem powoda, w przypadku ustalenia, że art. 18 ust. 1 i 2 ustawy o radcach prawnych nie konstruują normy w sposób jednoznaczny, a w konsekwencji, że ich rozumienie i zastosowanie przez Sąd drugiej instancji nie było oczywiście niewłaściwe, w sprawie występuje potrzeba wykładni tych przepisów jako budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Zdaniem powoda w sprawie występuje także istotne zagadnienie prawne dotyczące stosowania przepisów art. 18 ust. 1 i 2 ustawy o radcach prawnych przy ustalaniu treści stosunku pracy radcy prawnego – „Czy treść stosunku pracy radcy prawnego w zakresie obowiązku pracowniczego świadczenia pracy w lokalu pracodawcy może być kształtowana w drodze wypowiedzenia warunków pracy i

płacy czy też treść ta wynika z przepisu prawa i nie może być kształtowana w drodze wypowiedzenia warunków pracy i płacy; czy pracodawca może skutecznie żądać od radcy prawnego świadczenia pracy w lokalu pracodawcy w wymiarze przekraczającym 2/5 czasu pracy ustalonego w umowie o pracę zawartej z radcą prawnym?”

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie ma uzasadnienia.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu cytowanego przepisu uznaje się zagadnienie dotychczas niewyjaśnione i nierozwiązane w orzecznictwie, a więc cechujące się nowością i którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa. W utrwalonym orzecznictwie przyjmuje się, że powołanie się na tę okoliczność wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych, wskazania, dlaczego jest ono istotne oraz przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne (por. postanowienia: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51; z dnia 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, LEX nr 180841). W sytuacji gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania jest potrzeba wykładni przepisów prawa, konieczne jest określenie, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Wypada również dodać, że podobnie jak w przypadku gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest występujące w sprawie zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), nie zachodzi ona, jeżeli Sąd

Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, brak nadto okoliczności uzasadniających zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNAPiUS – wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5).

Wskazane w skardze kasacyjnej zagadnienie prawne, w istocie nie występuje, zważywszy, że literalna wykładnia art. 18 ust. 1 i 2 ustawy o radcach prawnych nie budzi, w ocenie Sądu Najwyższego, wątpliwości wskazywanych w skardze kasacyjnej. Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy o radcach prawnych radca prawny, co najmniej 2/5 czasu swej pracy powinien świadczyć w siedzibie pracodawcy. Z przepisu tego wynika, że specyfika wykonywania pracy przez radcę prawnego polega, między innymi na tym, że tylko przez część czasu pracy pozostaje do dyspozycji pracodawcy w jego siedzibie. Natomiast uprawnienie pracodawcy do ustalenia czasu pracy i odpowiadający mu obowiązek pracownika przestrzegania ustalonego czasu pracy (art. 100 § 2 pkt 1 k.p.) powinny uwzględniać wykonywanie pracy przez radcę prawnego tylko częściowo w siedzibie pracodawcy.

Powyższa wykładnia nie budzi żadnych wątpliwości, a odmienne stanowisko powoda, nie oznacza, że w sprawie występuje zagadnienie prawne, uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Powód wskazał nadto w skardze – jako podstawę przedsądu, że w sprawie pojawiła się konieczność dokonania wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), a nadto, że jest ona oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący skutecznie wykazał, że złożona skarga zasługuje na przyjęcie jej do rozpoznania.

Na wstępie trzeba wskazać, że skarga kasacyjna od samego początku obarczona jest dość istotnym błędem logicznym. Jeżeli skarżący wskazuje na przepisy prawa materialnego, których stosowanie w praktyce wywołuje rozbieżności, czy też przepisy prawa wymagające wykładni, to z natury rzeczy nie mogą one równocześnie przemawiać za oczywistością wniesionego środka. Co jest sporne nie może być oczywiste, a zatem co najmniej jedna z wybranych podstaw z

założenia jest fałszywa (tak: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2016 r., I UK 466/15, LEX nr 2159122).

Niezależnie jednak od tej wady skargi kasacyjnej, analiza wskazanych we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie przemawia za uwzględnieniem wniosku skarżącego.

Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; czy z dnia 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 424365 i 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecnictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecnictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.; z dnia 8 lipca 2009 r., I CSK 11/09, niepubl.; z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493). Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu

przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, niepubl. poza bazą LEX nr 1238124).

Skarżący nie wykazał należyście, aby w sprawie zachodziła konieczność dokonania wykładni przepisów, co do których występują rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Z kolei w odniesieniu do trzeciej ze wskazanych w skardze podstaw do przyjęcia jej do rozpoznania, to utrwalony w orzecznictwie Sądu Najwyższego jest pogląd, że wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) - jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania - wymaga przedstawienia tego, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08).

Należy też przypomnieć, że podczas, gdy dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania - z uwagi na jej oczywistą zasadność w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. - niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to

spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2013 r., III SK 11/13, LEX nr 1380967).

Skarżący nie zdołał skutecznie wykazać, aby w sprawie występował stan „oczywistej zasadności” skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Tym się kierując, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.